

većina ih je pokopana tijekom svibnja 1917. godine, odnosno za trajanja X. sočanske bitke.

Talijanski gubici u ovoj bitci bili su užasavajući: izgubili su 159 000 vojnika, od čega 36 000 mrtvih, 96 000 ranjenih i 27 000 zarobljenih. Samo na Vodicama, gdje je bilo angažirano 26 bojni, izgubljeno je 464 časnika i 11 000 vojnika. Zbog toga je drastično opao moral talijanskih postrojbi, na koji su pogubno djelovale velike žrtve i neuspjeh u borbama. Tijekom bitke predavale su se čitave pukovnije iz brigada »Ancona«, »Verona« i »Puglia«. General Cadorna poduzeo je drastične mjere i poručio podređenima da »samo smrtna kazna može neposredno djelovati«. Kada se pobunila elitna brigada »Catanzaro«, pobunjeni su vojnici postrojani ujutro 16. srpnja 1917. te je zatim svaki deseti strijeljan. Takav okrutan način kažnjavanja zasigurno je još više pogoršao moral vojnika. Prema nekim proračunima na ovaj je način strijeljano više od 2 000 talijanskih vojnika. Pravi pokolji uslijedili su nakon poraza kod Kobarida u XII. sočanskoj bitci kada je Cadorna dao pogubiti čak 5 000 dezertera. Kasnije ustrojeno istražno povjerenstvo utvrdilo je da su ta strijeljanja bila »divljačka mjera koju ništa ne može opravdati«.

Branitelji su također teško iskrvarili: imali su 7 300 mrtvih, 45 000 ranjenih, 24 000 nestalih ili zarobljenih. Borojevićevoj Sočanskoj vojsci uništena su značajna bojna sredstva, posebice uslijed prekomjerna intenziteta korištenja i slabe kvalitete streljiva. Tako je izgubljeno 507 topova i 224 strojnice. U ovoj bitci austro-ugarske snage ispucale su oko 38 000 tona streljiva, odnosno oko 2 000 000 granata, dok je s talijanske strane ispućano najmanje dva puta toliko.

U to će vrijeme s Istočnoga bojišta pristići na Soču i 31. lovačka bojna (zagrebačka).

XI. sočanska bitka (17. kolovoza–12. rujna 1917)

Na važnom sastanku vojnih vrhova Antante u francuskom mjestu Saint-Jean-de-Maurienne održanom 25. lipnja talijanski načelnik glavnog stožera general Luigi Cadorna zahtijevao je od ostalih članica izdašniju vojnu pomoć. Bojao se da bi nakon neuspjeha Antantinih snaga u Francuskoj i revolucije u Rusiji, Njemačka i Austro-Ugarska mogle preusmjeriti glavninu svojih snaga upravo protiv Talijana. Nakon sagledavanja opće situacije načelno je donesena koncepcija djelovanja protiv Središnjih sila tako da se pritisak na Austro-Ugarsku pokrene iz Italije i Rusije, dok bi se Nijemci vezali vojnim aktivnostima na Zapadnom bojištu. Italija je ujedno bila oslobođena angažmana protiv



Spomenik poginulim pripadnicima 96. karlovačke pukovnije u selu Črniče kod Ajdovščine. Najveći dio je poginuo tijekom X. i XI. sočanske bitke na uzvisini Sveti Marko i Panovečkoj šumi iz zbirke dokumentacije "Udruga 1914-1918." Iz Zagreba.

Osmanskoga Carstva, što su prethodno zahtijevali Britanci. General Cadorna smatrao je da bi proboj austro-ugarskog bojišta na Soči sigurno doveo do kolapsa Monarhije, velikih vojnih pobuna i revolucije u Mađarskoj te prekida komunikacija s Bugarskom i Turskom. Antantini čelnici savjetovali su Italiji da odgodi ofenzivu do jeseni dok se Rusija ne konsolidira, a Britanci i Francuzi materijalno i ljudski ne osposobe za složenije vojne aktivnosti. Međutim u međuvremenu je došlo do revolucije u Rusiji, što je primoralo Antantine čelnike da se ponovno sastanu u Parizu (25. i 26. srpnja) i u Londonu (7. i 8. kolovoza), gdje su morali donijeti hitne odluke i definirati nova rješenja za prevladavanje vrlo složenoga stanja. Između ostaloga, odobrili su Italiji što brži početak operativnih djelovanja na Soči.

Već 28. svibnja, dakle prije završetka X. bitke, general Cadorna zapovjednicima vojski uputio je direktive za iduću ofenzivu, naznačivši Banjšku i Trnovsku visoravan kao ciljeve 2. vojske, a Komensku visoravan kao cilj 3. vojske. Cilj je bio zauzimanje Banjške planote, Trnovskog gozda i razdvajanje austro-ugarskih snaga presijecanjem komunikacije u Čepovanskoj dolini. Istovremeno bi se na jugu (Kras) ovladalo Komenskom visoravni radi napredovanja prema Trstu. Za ovu aktivnost prikupljene su do tada najjače talijanske snage: ukupno 51 pješačka i 21 konjanička divizija, te preko 5 200 topova i minobacača. Od mora do rijeke Vipave napadala je 3. vojska, a 2. vojska od rijeke Vipave do Boveca na sjeveru. Težište operacija preneseno je s juga na centralni i sjeverni dio bojišta, gdje je napadala 2. vojska.

Austro-ugarska Sočanska vojska generala Svetozara Borojevića imala je ukupno pet korpusa s 20,5 pješačkih divizija

Austro-ugarska Sočanska vojska generala Borojevića imala je ukupno pet korpusa s 20,5 pješačkih divizija i 1 526 artiljerijskih cijevi, ali je u tijeku bitke pojačana snagama s Istočnoga bojišta.

Poslije snažne zračne i artiljerijske pripreme, talijanska 2. vojska prešla je na više mjesta rijeku Soču tijekom noći 18/19. kolovoza. Do 23. kolovoza uspjela je osvojiti Svetu goru, Vodice i još neke važnije objekte na Banjškoj planoti, što je primoralo generala Borojevića da tijekom noći 23/24. kolovoza povuče svoje snage na zapadne uzvisine Čepovanske doline. Međutim zbog pretrpljenih velikih gubitaka na ovom dijelu bojišnice, talijanska je ofenziva zaustavljena 29. kolovoza. Za to je vrijeme 3. vojska četiri dana neprekidno jurišala svim raspoloživim snagama na austro-ugarske položaje od mora do rijeke Vipave, ali se nije uspjela probiti prema brdima Grmadi i Trstlju. Postigla je samo manje proboje kod Sela, južno od Kostanjevice, i na moru kod San Giovannia, pa je 23. kolovoza zaustavljen napad i na ovome dijelu bojišta.

U borbama kod Kostanjevice posebno se iskazala lička 79. pješačka pukovnija. U višednevnim borbama s daleko nadmoćnijim neprijateljem ova je pukovnija izgubila 40 časnika i 1 627 vojnika, od toga je poginuo jedan časnik i 164 vojnik, a nestala su tri časnika i 207 vojnika. Za iznimno hrabre podvige pet njezinih pripadnika primilo je velike zlatne medalje za hrabrost koje je osobno potvrdio general Svetozar Borojević.

Nakon gubitka vrlo važnih obrambenih prirodnih objekata poput Vodic i Svete gore, brdo Sveti Gabrijel (slov. Škabrijel, kota 646) sjeveroistočno od grada Gorice postalo je najvažnijim branikom Vipavske doline. Naravno da su Talijani težište operacija usmjerili upravo na njega i tu će se od 24. kolovoza do 12. rujna odigrati jedna od najkrvavijih bitaka Prvoga svjetskog rata uopće. Brdo je branila legendarna 18. pješačka brigada kojom je zapovijedao Hrvat, brigadir Vladimir Laxa, kasniji general u NDH, koji je za iskazana junaštva dobio Viteški križ Vojnog reda Marije Terezije.

U naizmjeničnim napadima i protunapadima vođene su teške borbe s obostranim stravičnim gubicima. Talijani su od 8. do 10. rujna krenuli s iznimno jakom artiljerijskom vatrom, za koju su upotrijebili oko 700 topova većih kalibara i na stotine minobacača. Ova respektabilna artiljerijska sila izbacila je na šire područje brda oko 45 000 artiljerijskih projektila. što se smatra najvećom koncentracijom artiljerijske vatre u cijelome Prvom svjetskom ratu. U iscrpljujućim pješačkim borbama tijekom 11. i 12. rujna odbijeni